

**«Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу
Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2023-жылга бюджети жана
2024-2025-жылдарга болжолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын
долбооруна
ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ**

Милдеттүү медициналык камсыздандыруу системасы Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 43-беренеси менен бекемделген жарандардын акысыз медициналык тейлөөгө болгон конституциялык укуктарын, ошондой эле мамлекет тарабынан кепилденген көлөмдө жеңилдетилген шарттарда медициналык тейлөөгө болгон укуктарын камсыз кылуу максатында түзүлгөн.

Медициналык камсыздандыруу - бул Кыргыз Республикасында сапаттуу медициналык, алдын алуу жана башка кызмат көрсөтүүлөрдү камсыз кылуучу социалдык жактан коргоо боюнча иш-чаралардын системасы.

Милдеттүү медициналык камсыздандырууну жөнгө салуучу негизги ченемдик укуктук акт болуп «Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы эсептелет. Ушул Мыйзам Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык камсыздандыруунун мамлекеттик бийлик жана башкаруу органдары, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү болгон укуктук, уюштуруучулук жана финансылык негиздерин аныктайт.

Милдеттүү медициналык камсыздандыруу мамлекеттик социалдык камсыздандыруунун түзүмдүк бөлүгү болуп эсептелет жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу жаатындагы мамлекеттик программаларга шайкеш келген көлөмдө жана шартта милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарынан медициналык жардам алууда жана дары-дармек менен камсыз кылууда Кыргыз Республикасынын бардык жарандарына бирдей мүмкүнчүлүктөрдү түзөт.

Азыркы учурда милдеттүү медициналык камсыздандыруу жаатындагы мамлекеттик саясатты жүзөгө ашыруу Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду (мындан ары – ММК фонду) тарабынан аткарылат.

Жыл сайын Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин токтому менен бекитилүүчү Мамлекеттик кепилдиктер программасы жарандардын акысыз негизде жана жеңилдетилген шартта медициналык жардам алууга болгон укуктарын жүзөгө ашыруунун таасирдүү механизмдеринин бири болуп эсептелет. Мамлекеттик кепилдиктер программасынын маанилүү шарты медициналык жардам көрсөтүү боюнча мамлекеттик милдеттенмелер менен бул максатта бөлүнүүчү финансылык каражаттардын ортосундагы баланстын сакталышы.

Мамлекеттик кепилдиктер программасы Кыргыз Республикасынын республикалык бюджетинен жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Социалдык фондунун бюджетинен алынуучу каражаттардан бекитилген каржылоонун көлөмүндө калкка тармактык минималдуу социалдык кепилдиктерди берүүнүн түрлөрүн, көлөмүн жана шарттарын өз ичине камтыйт.

Мамлекеттик кепилдиктер программасы жүзөгө ашырыла баштаган учурдан тартып социалдык жана медициналык көрсөткүчтөрү боюнча жеңилдиги бар адамдардын категорияларынын саны 30дан 46га чейин көбөйдү.

2022-жылы ММК фонду Мамлекеттик кепилдиктер программасын ишке ашырууга Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген 152 мамлекеттик саламаттык сактоо уюму жана 33 жеке менчик медициналык кызмат көрсөтүүчү менен келишим түзгөн, Бирдиктүү төлөөчү системасында бардыгы болуп 185 медициналык кызмат көрсөтүүчү иштейт, анын ичинде:

- 17 үй-бүлөлүк медицина борбору;

- 61 жалпы дарыгерлер тажрыйбалык борбору;
- 61 стационар;
- 2 шашылыш медициналык жардам көрсөтүү станциялары;
- 11 стоматологиялык бейтапкана;
- 33 жеке менчик гемодиализ борбору.

ММК фондунун бюджети Базалык мамлекеттик медициналык камсыздандыруу жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу программаларын каржылоого республикалык бюджетте каралган каражаттардан, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан которулуучу милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн эсебинен түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин колдонууга киргизилиши менен 2018-жылдын январь айынан тартып ММК фондунун бюджетин аткаруу Кыргыз Республикасынын бюджеттер системасынын бюджеттеринин курамында өзүнчө аткарылат.

«Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2023-жылга бюджети жана 2024-2025-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Бюджеттик Кодексинин талаптарына ылайык ММК фондунун бюджетин түзүүдө, карап чыгууда, бекитүүдө жана аткарууда Кыргыз Республикасынын жарандарын сапаттуу медициналык жана профилактикалык кепилденген жардам менен камсыз кылуу боюнча маалыматтын ачык-айкындыгы принцибин камсыз кылуу максатында иштелип чыкты.

Ошону менен бирге «ММК фондунун 2023-жылга бюджети жана 2024-2025-жылдарга болжолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору «Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын, «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун каржылоодо Бирдиктүү төлөөчү системасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын негизги жоболорун эске алуу менен иштелип чыкты.

ММК фондунун бюджетинин параметрлери 2023-жылга жана болжолдонуучу 2024-2025-жылдарга Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн божомолунун негизинде, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин мамлекеттик максаттуу программаларды жана саламаттык сактоо жана медициналык камсыздандыруу жаатындагы иш-чараларын аткаруу боюнча кабыл алган чечимдерин эске алуу менен эсептелди.

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинин жана 2024-2025-жылдарга болжолунун көрсөткүчтөрү Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарынын талаптарына ылайык, Бирдиктүү төлөөчү системасында стационардык кызмат көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарында дарыланып чыккан учурлардын саны боюнча акыркы үч жылга карата орточо пландуу көрсөткүчтөрдү (бул көрсөткүч 989 579 учурду түзөт), ошондой эле Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин саламаттык сактоонун электрондук борборуна 2022-жылдын 26-мартына карата абалы боюнча катталган калктын маалымат базасына ылайык Үй-бүлөлүк медицина борборлоруна жана Үй-бүлөлүк дарыгерлер топторуна катталган жарандардын санын эске алуу менен эсептелди, республиканын калкынын жалпы саны 6 609 276 адам, анын ичинде камсыздандырылган калктын саны 4 667 701 адамды түзөт.

Белгилей кетүү керек, жогоруда көрсөтүлгөн дарыланып чыккан учурлардын орточо пландуу маанисинин көрсөткүчү болгон 989 579 учурга төмөнкүлөр да кирет:

- 717894 учур жалпы профилдеги стационарлар үчүн;
- 6694 учур кургак учукка каршы стационарлар үчүн;
- 20667 учур адистештирилген саламаттык сактоо уюмдары боюнча (онкология, гематология, кардиохирургия жана психиатрия);
- 34780 учур стационарда балдардын кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрү үчүн;

- 76974 учур стационарларда шашылыш медициналык жардам бөлүмдөрү үчүн;
- 3434 учур стационарда төрөгөн аялдардын кыска мөөнөттө болуу бөлүмдөрү үчүн;
- 1838 амбулаториялык деңгээлде кургак учукту дарылоону ийгиликтүү аяктаган учур.
- дени сак жаңы төрөлгөн ымыркай үчүн 126 444 учур;
- амбулаториялык деңгээлде психикалык бузулуулардын 854 учуру.

**ММК фондунун 2023-жылга бюджетинин жана
2024-2025-жылдарга болжолунун
КИРЕШЕ БӨЛҮГҮ**

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинин жана 2024-2025-жылдарга божомолунун Киреше бөлүгү Кыргыз Республикасынын Бюджеттик Кодексине, «Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык камсыздандыруу жөнүндө», «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун каржылоонун Бирдиктүү төлөөчү тутуму жөнүндө», «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрү жөнүндө», «Кыргыз Республикасындагы саламаттык сактоо уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына ылайык болжолдонду.

«Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун каржылоодо Бирдиктүү төлөөчү системасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык Бирдиктүү төлөөчү системасы - саламаттык сактоо уюмдары тарабынан калкка көрсөтүлгөн медициналык-санитардык жана фармацевтик кызмат көрсөтүү үчүн эсептешүү боюнча бир каналдуу каржылоону жүргүзүү максатында, базалык мамлекеттик медициналык камсыздандыруунун жана милдеттүү медициналык камсыздандыруунун каражаттарынан саламаттык сактоонун финансылык ресурстарын бириктирип топтоо.

Бирдиктүү төлөөчү системасынын иштеши базалык мамлекеттик медициналык камсыздандыруунун жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарын башкарууга ыйгарым укук берүү менен Кыргыз Республикасында саламаттык сактоонун бирдиктүү каржылоочу органын аныктоону карайт.

Бирдиктүү төлөөчү системасын киргизүүнүн максаты Мамлекеттик кепилдиктер программасынын аткарылышын жана саламаттык сактоону каржылоонун усулдарын өркүндөтүүнү ресурстук жактан камсыз кылуу үчүн саламаттык сактоо бюджетин топтоштуруу болуп саналат.

Бирдиктүү төлөөчү системасынын негизги иштөө принциптери:

- Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча медициналык-санитардык жардам алууда жарандар үчүн бирдей жеткиликтүүлүк;
- саламаттык сактоо тармагынын каржы ресурстарына кызмат көрсөтүүчүлөр үчүн бирдей жеткиликтүүлүк;
- Бирдиктүү төлөөчүнүн жана Кызмат көрсөтүүчүнүн функциясын аткаруучу органдардын ортосундагы келишимдик мамилелер;
- республиканын региондорундагы саламаттык сактоону каржылоонун көлөмүн этап-этабы боюнча теңдештирүү;
- Мамлекеттик кепилдиктер программасын ишке ашырууда Кызмат көрсөтүүчү тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтарга тарифтерди (бааларды) белгилөөнүн бирдиктүү ыкмаларын колдонуу;
- базалык мамлекеттик медициналык камсыздандыруу каражаттарын жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарын, ошондой эле кошумча төлөм каражаттарын колдонууда Кызмат көрсөтүүчүнүн экономикалык автономиясы.

«Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун каржылоодо Бирдиктүү төлөөчү тутуму жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесине ылайык Кыргыз Республикасында милдеттүү медициналык камсыздандыруу

жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган анын аймактык башкармалыктары менен Бирдиктүү төлөөчү болуп саналат.

«Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2023-жылга бюджетти жана 2024-2025-жылдарга болжолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорунда ММК фондунун бюджетинин кирешесинин жалпы болжолдонуучу көлөмүн төмөнкүлөр түзөт:

- 2023-жылга – 27 237 097,1 миң сом (2022-жылга бекитилген кирешелердин көлөмүнө салыштырганда 6 981 578,6 миң сомго, же 134,5 %га көп);

- 2024-жылга – 27 909 436,4 миң сом (2023-жылга болжолдонгон кирешенин көлөмүнө салыштырганда 672 339,3 миң сомго, же 102,5 %га көп);

- 2025-жылга – 28 361 058,1 миң сом (2024-жылга болжолдонгон кирешенин көлөмүнө салыштырганда 451 621,7 миң сомго, же 101,6 %га көп).

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинин жана 2024-2025-жылдарга божомолунун долбоорунун негизги параметрлери ММК фондунун 2022-жылга карата бюджетинин жана аны аткаруунун күтүлүүчү параметрлери менен салыштыруу төмөнкү таблицада көрсөтүлгөн:

(миң сом менен)

Аталышы	2022-жыл	айырма (+,-)	2023-жыл	Болжол	
	Бекитилген бюджет	(гр.4-гр.2)	долбоор	2024-ж болжол	2025-ж. болжол
1	2	3	6	7	8
Бардык кирешелер:	20 255 518,5	6 981 578,6	27 237 097,1	27 909 436,4	28 361 058,1
Анын ичинде :					
КР СФнын бюджетинен берилүүчү каражаттар	3 079 112,0	617 408,0	3 696 520,0	3 922 246,2	4 162 958,5
Республикалык бюджеттен ассигнованиялар	15 614 747,8	6 317 256,7	21 932 004,5	22 305 399,8	22 360 424,0
Эл аралык уюмдардан алынган трансферттер	154 000,0	-89 600,0	64 400,0		
Жыл башына карата калдык	271 074,3	24 055,5	295 129,8	308 043,3	326 853,8
Акы төлөнүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүдөн келип түшкөн каражаттар	1 124 584,4	112 458,4	1 237 042,8	1 360 747,1	1 496 821,8
ММК полисин берүүдөн түшкөн каражаттар	12 000,0		12 000,0	13 000,0	14 000,0

ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгүн түзүүнүн негизги булактары болуп Кыргыз Республикасынын республикалык бюджетинен ММК фондунун бюджетине берилүүчү ассигнованиялар жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Социалдык фонддун бюджетинен берилүүчү каражаттар эсептелет.

ММК фондунун 2023-жылга карата бюджетинин кирешелеринин түзүмүндө Социалдык фонддун бюджетинен берилүүчү каражаттар ММК фондунун бюджетинин кирешесинин жалпы көлөмүнүн 13,2 % ын түзөт (3 696 520,0 миң сом), республикалык бюджеттен ассигнованиялар 80,5 % (21 932 004,5 миң сом), акы төлөнүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшкөн каражаттар (анын ичинде кошумча

төлөм каражаттары) – 4,5 % (1 237 042,8 миң сом), башка келип түшүүлөр – 0,1 % ды түзөт (12 000,0 миң сом).

ММК фондунун бюджетинин кирешесинин болжолдонгон көлөмүнүн олуттуу үлүшүн республикалык бюджеттен алынган каражаттар түзөт:

- 2023-жылы – 21 932 004,5 миң сом, же кирешенин жалпы көлөмүнүн 80,5 %ын түзөт жана 2022-жылдагы деңгээлден 6 317 256,7 миң сомго өсүшү болжолдонууда;

- 2024-жылы – 22 305 339,8 миң сом, 2023-жылга болжолдонгон көлөмгө салыштырганда 373 95,3 миң сомго жогору;

- 2025-жылы – 22 360 424,0 миң сом, 2023-жылга болжолдонгон көлөмгө салыштырганда 55 024,2 миң сомго жогору.

Каражаттардын көрсөтүлгөн көлөмү республикалык бюджеттен базалык мамлекеттик медициналык камсыздандырууга берилүүчү каражаттарды, ошондой эле калктын социалдык жактан аялуу категорияларын милдеттүү медициналык камсыздандыруу үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүн компенсациялоо катары республикалык бюджеттен бөлүнгөн каражаттарды өз ичине камтыйт.

«Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык милдеттүү медициналык камсыздандыруу төлөмдөрү республикалык бюджеттин каражаттарынан жылына эсептик көрсөткүчтөрдүн 1,5 өлчөмүндө (150 сом) калктын төмөнкү категорияларына төлөнөт:

- калкты жумуш менен камсыз кылуунун мамлекеттик кызматында расмий катталган жумушсуз жарандар үчүн;

- пенсионерлер үчүн, анын ичинде аскер пенсионерлерине;

- бала кезинен майыштарга жана социалдык жөлөкпулдарды, милдеттүү медициналык камсыздандыруу төгүмдөрүн алуучуларга;

- он алты жашка толо элек балдар (жалпы билим берүүчү мекемелердин окуучулары үчүн - алар окуусун бүткөнгө чейин, бирок алар он сегиз жашка толгонго чейин гана), баштапкы кесиптик билим берүүчү окуу жайларынын окуучулары, орто жана жогорку кесиптик окуу жайларынын студенттери үчүн - алар жыйырма бир жашка толгонго чейин (сырттан же кечки бөлүмдөн окугандардан башка);

- мөөнөттүү кызмат өтөгөн аскер кызматчылары, офицерлер, прапорщиктер, мөөнөттөн тышкары кызмат өтөгөн аскер кызматчылары, аял-аскер кызматчылары үчүн.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Социалдык фонддун бюджетинен Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетине берилүүчү каражаттардын көлөмү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык төгүм төлөчүлөр тарабынан төлөнгөн, милдеттүү медициналык камсыздандырууга келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнө барабар көлөмдөгү каражаттар каралат.

«Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык милдеттүү медициналык камсыздандыруу төлөмдөрүн иштеген жарандар үчүн иш берүүчү жана кызматкердин өзү мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төлөмдөрүнүн тарифтери жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган катышта жана өлчөмдө төлөшөт.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун бюджетинен ММК фондунун бюджетине берилүүчү каражаттардын көлөмү Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык өнүгүү божомолу боюнча эмгек акы фондуна жараша ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгүнө келип түшкөн, иштеген калк тарабынан милдеттүү медициналык камсыздандырууга багытталган камсыздандыруу төгүмдөрүнө жараша эсептелет.

Төгүм төлөөчүлөрдүн негизги категориялары үчүн иштеген калктан милдеттүү медициналык камсыздандырууга келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн

көлөмү 2023-2025-жылдары «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн суммасынан 2,0% өлчөмүндө белгиленген тарифтин негизинде эсептелет.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунан ММК фондунун бюджетине которулуучу милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрүнөн ММК фондунун кирешесинин жалпы көлөмү 2023-жылга 3696520,0 миң сом суммасында пландаштырылган (болжолдонгон жылдык кирешенин жалпы көлөмүнүн 12,0 % же 2022-жылдын деңгээлинен 617 408,0 миң сомго көп), 2024-жылы – 3 922 246,2 миң сом, (2023-жылдын деңгээлинен 225 726,2 миң сом өсүш менен), 2025-жылы – 4 162 958,5 миң сом (2024-жылдын деңгээлинен 240 712,3 миң сом өсүш менен).

Милдеттүү медициналык камсыздандыруу менен камтылбаган адамдар милдеттүү медициналык камсыздандыруу полисин (мындан ары – ММК полиси) сатып алуу аркылуу милдеттүү медициналык камсыздандырууга төгүм төлөө укугуна ээ болушат.

ММК полисин сатуу ММК фонду тарабынан Монополияга каршы жөнгө салуу боюнча мамлекеттик агенттик менен макулдашуу боюнча ММК полисинин наркын эсептөөнүн методикасынын негизинде белгиленген баада ишке ашырылат. Бүгүнкү күндө ММК полисинин наркы 1 504 сомду түзөт. ММК полисин колдонуу мөөнөтү ММКга төгүм төлөгөн күндөн тартып 5 күндөн кем эмес убакыт өткөндөн кийин башталат жана 12 календардык ай ичинде жарактуу.

2022-жылы бардыгы 60 047 ММК полиси берилген, анын ичинде:

- камсыздандырылбаган жарандарга – 4 450 полис;
- чет элдик жарандарга – 650 полис;
- качкындарга – 377 полис;
- кош бойлуу аялдарга – 54 570 полис акысыз негизде берилген.

2022-жылы ММК полисин берүүдөн түшкөн каражат 11 879,4 миң сомду түздү.

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинде ММК полисин берүүдөн 12 000,0 миң сом көлөмүндө каражаттардын келип түшүүсү болжолдонууда. ММК полисин берүүдөн түшкөн каражаттардын көлөмү 2024-жылы 13 000,0 миң сом жана 2025-жылы 14 000,0 миң сом деп болжолдонууда.

ММК фондунун 2022-жылга бюджетин жана 2023-2024-жылдарга божомолунун ЧЫГАША БӨЛҮГҮ

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинин жана 2023-2024-жылдарга божомолунун чыгаша милдеттенмелери «Кыргыз Республикасынын жарандарынын ден соолугун коргоо жөнүндө» жана «Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарында жана ММК фондунун 2020-жылдын 5-мартындагы № 82 буйругу менен бекитилген 2020-2023 жылдарга ММК фондунун өнүктүрүү программасында каралган Кыргыз Республикасынын калкына сапаттуу медициналык-санитардык жардам көрсөтүү боюнча саламаттык сактоонун жана милдеттүү медициналык камсыздандыруунун стратегиялык өнүктүрүү максаттарын камсыз кылуусу керек.

ММК фондунун бюджетинин 2023-2024-жылдарга карата чыгашасын божомолдоо, орто мөөнөттөгү киреше булактарынын пландалган келип түшүүсүн эске алуу менен жүргүзүлдү жана 2023-жылга 27 237 097,1 миң сом, 2024-жылга 27 909 436,4 миң сом, 2025-жылга 28 361 058,1 миң сом суммасында божомолдонот.

Калкка көрсөтүлгөн медициналык-санитардык кызмат үчүн Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарына өз убагында акы төлөөнү, бюджеттик каражаттарды натыйжалуу колдонууну камсыз кылуу үчүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 20-ноябрындагы № 790 токтому менен бекитилген Мамлекеттик кепилдиктер программасын ченемдик каржылоо үчүн, бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттыкты сактоо уюмдарына көрсөтүлүүчү бюджеттин жана кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттары талкууланууга ММК фондунун бюджетинин долбоорун коомдук угууларга чыгарылат.

Ошентип, чыгашалардын көрсөткүчүн эсептөө төмөнкү божомолдонуучу топтоштурулган каржылоо ченемдеринин негизинде жүргүзүлдү:

- стационарлардын медициналык кызматтары үчүн акы төлөөнүн базалык ставкасы 5 043,92 сом өлчөмүндө;

- кургак учукка каршы саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтары үчүн акы төлөөнүн базалык ставкасы 50 656,19 сом өлчөмүндө;

- адистештирилген саламаттык сактоо уюмдарында медициналык кызматтар үчүн акы төлөөнүн базалык ставкасы:

- онкологиялык кызмат 9 666,67 сом өлчөмүндө;
- гематологиялык кызмат 20 293,57 сом өлчөмүндө;
- кардиохирургиялык кызмат 100 000 сом өлчөмүндө;
- психиатриялык кызмат 26 652,84 сом өлчөмүндө;

- Үй-бүлөлүк дарыгерлер топторун каржылоонун киши башына ченемдери 164,43 сом өлчөмүндө;

- Үй-бүлөлүк медицина борборлорун каржылоонун киши башына ченеми 157,05 сом өлчөмүндө;

- стоматологиялык бейтапканаларды каржылоонун киши башына ченеми 130,84 сом өлчөмүндө;

- 1 тилкелик медициналык тез жардам бригадасын каржылоонун ченеми 576 948,8 сом өлчөмүндө.

Мамлекеттик кепилдиктер программасында калктын айрым категорияларына акысыз стоматологиялык жардам көрсөтүүнүн көлөмү аныкталган (балдардын, кош бойлуулугу боюнча каттоого турган аялдардын ооз көңдөйүн профилактикалык кароо, 10 жашка чейинки балдардын, 70 жаш курактагы жана андан улуу пенсионерлердин, жашаган (катталган) жери боюнча кош бойлуулугу боюнча каттоого турган аялдардын ооз көңдөйүн санациялоо).

2023-жылга ММК фондунун топтоштурулган бюджетинин чыгымдарынын түзүмүндө эң чоң үлүштү 99,0 %ды Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген, ММК фондунун аймактык башкармалыктары менен түзүлгөн келишимдин негизинде калкка медициналык, профилактикалык жана фармацевттик кызмат көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарынын чыгашалары түзөт.

Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдары жана фармацевтикалык кызмат көрсөтүүчүлөр менен эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн чыгашалардын божомолдогон көлөмү 2023-жылга 26 951 947 ,1 миң сомду түздү. Амбулаториялык кызматты каржылоого 10 322549,1 миң сом, оорукана кызматтарына – 5 699 168,6 миң сом, тез жана кечиктирилгис жардам көрсөтүүчү станциялардын кызматына – 146 066,0 миң сом, жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу программаларына 466 770,1 миң сом, жана 10 482,543,3 миң сом башка категорияларга кирбеген саламаттык сактоо кызматтарына.

2023-жылы 1 800 000,0 миң сомду терминалдык стадиядагы бөйрөктүн өнөкөт оорусу менен ооруган, жеке менчик медициналык борборлордо дарыланып жаткан, мамлекеттик саламаттык сактоо уюмдарында толук бюджеттик гемодиализге которууну күтүп жаткан, гемодиализге өтө муктаж болгон бейтаптардын гемодиализ кызматын алуудагы чыгымдарын жеңилдетүү менен, жеңилдетилген гемодиализдик

дарылоо менен камсыз кылуу боюнча кызматтарга акы төлөөгө багыттоо болжолдонууда. Аталган каражаттардан 33 жеке менчик гемодиализ борборлорунда дарыланып жаткан 2300 бейтапка гемодиализ кызматы көрсөтүлөт.

Маалымат катары: 2016-жылдын май айынан тартып ММК фонду терминалдык баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт оорусу менен ооруган бейтаптар үчүн жеке менчик медициналык борборлор тарабынан көрсөтүлүүчү жеңилдетилген гемодиализ кызматынын наркынын ордун толтурууну ишке ашырат.

2016-2017-жылдары гемодиализдин бир сеансынын наркы 5450 сомду түзгөн, ММК фонду тарабынан орду толтурулган сумма 4900 сомду түзгөн, 2018-жылдан тартып – 4700 сом болгон. Ар бир сеанс үчүн бейтап тарабынан төлөнгөн сумма 550 сом болгон. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы № 441 чечими менен 2019-жылдын 20-сентябрынан тартып гемодиализ кызматы үчүн бейтаптардан кошумча төлөм алынбайт. Гемодиализ кызматын каржылоо ММК фонду аркылуу бирдиктүү бекитилген баада ишке ашырылат. Гемодиализдин 1 сеансы үчүн ордун толтуруу суммасы 4700 сомду түзөт.

2019-жылдын 28-июнунан тартып Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 26-июнундагы №76 Кыргыз Республикасынын «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык гемодиализ кызматын сатып алуу Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө Мыйзам менен жөнгө салынат. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 29-июлундагы №103 Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Салык кодексине өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Мыйзамына ылайык гемодиализ кызматын көрсөтүүчү жеке менчик медициналык борборлор кошумча нарк салыгын төлөөдөн бошотулат.

2019-жылдын 20-сентябрынан тартып Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги оорусу менен ооруган кошумча 353 бейтапты ММК фонду аркылуу каржылоого которду. 2019-жылы бейтаптардын жалпы саны 1116 адамды түзгөн, гемодиализ кызматына жалпы суммасы 527,2 млн. сом төлөндү.

2020-жылдан тартып 3 мамлекеттик ооруканада (Нарын, Талас жана Ысык-Көл облустук ооруканалары) гемодиализ кызматын алуучу дагы 118 бейтап ММК фондуна өткөрүлүп берилди. Мамлекеттик ооруканаларда да гемодиализ кызматына акы төлөө 4700 сомду түзөт.

Азыркы учурда Гемодиализ кызматы 33 жеке менчик медициналык борбор тарабынан көрсөтүлөт.

Бейтап гемодиализ кызматын жашаган жерине карабастан каалаган жеринен алат. 2019-жылдын октябрь айынан тартып бир оорулууга гемодиализ сеансынын саны чектелбейт.

Мамлекеттик программаларга, иш-чараларга жана төлөмдөргө каралган чыгымдардын курамында жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылууга акы төлөө үчүн 536 770,1 миң сом көлөмүндө чыгашалар болжолдонууда.

ММК фонду тарабынан жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу программалары Мамлекеттик кепилдиктер программасы жана амбулаториялык деңгээлде Милдеттүү медициналык камсыздандыруунун Кошумча программасы ишке ашырылып келет, алардын негизги принциби болуп республикалык бюджеттин жана ММК каражаттарынын эсебинен дары-дармек каражаттарынын наркынын бир бөлүгүнүн ордун толтуруу болуп эсептелет, калган бөлүгүн бейтап өзү төлөйт.

ММКнын Кошумча программасынын негизги максаты - баштапкы деңгээлде камсыздандырылган жарандарга көрсөтүлгөн медициналык кызматтын натыйжалуулугун жана сапатын жогорулатуу. Ошол эле учурда, ушул Кошумча программанын негизги милдеттери аныкталган, алар камсыздандырылган жарандардын

коопсуз, натыйжалуу жана сапаттуу дары-дармек каражаттарына жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу, ресурстарды натыйжалуу пайдаланууну жогорулатуу жана оорулууларды дарылоодо стационардык деңгээлден саламаттык сактоонун баштапкы деңгээлине которууга басым жасоо болуп эсептелет.

2023-жылга ММКнын Кошумча программасы боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуунун киши башына ченеми 100 сомду түзөт.

Мамлекеттик кепилдиктер программасы менен оорулуулардын 5 категориясы аныкталган (онкологиялык оорулуулар, бронхиалдык астма, талма, параноялык шизофрения жана аффективдик бузулуулар менен ооругандар), аталган категориядагы оорулуулар үчүн дары-дармек каражаттарын коё берүүнүн жылдык ченеми жана тизмеси аныкталган.

2022-жылы фармацевттик фирмалар жана дарыканалар менен 191 келишим түзүлгөн. Түзүлгөн келишимдерге ылайык Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу программасын ишке ашырууга 347 дарыкана жана 667 дарыкана пункттары катышат.

2023-жылы ММК фондунун бюджетинен саламаттык сактоо уюмдарына техникалык жабдууларын жакшыртууга жана медицина жаатында жаңы технологияларды киргизүүгө (саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө максаттуу каражаттар) 50 000,0 миң сом каражатты багыттоо болжолдонууда.

«Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын жүзөгө ашыруу максатында, мыйзам долбоорунда 2023-жылы ММК полистерин өз алдынча сатып алуучу камсыздандырылбаган жарандарга берүү үчүн ММК полистерин даярдоого 150,0 миң сом суммасында каражат каралат.

Мындан тышкары, Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 77-беренесинин 5-пунктуна ылайык Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду каржылык туруктуулукту камсыз кылуу үчүн милдеттүү медициналык камсыздандыруу программасы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлгөн медициналык жана алдын алуу кызматтарын каржылоого жумшалган каражаттардын жалпы көлөмүнөн бир айлык каржылоодон кем болбогон көлөмдө камсыздандыруу запасын түзөт.

Ошондуктан, мыйзам долбоору менен ММК фондунун бюджетинде Фонддун чыгашалык милдеттенмелерин аткаруу үчүн финансылык камсыз кылууда киреше бөлүгү жетишсиз болгон учурда, 2023-жылга карата камсыздандыруу запастарынын каражаттарын 308 043,3 миң сом көлөмүндө, 2024-жылга 326 853,9 миң сом көлөмүндө жана 2025-жылга 346 913,2 миң сом көлөмдө каражаттарды резервке алып коюу сунушталат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 10-январындагы № 4 «Бирдиктүү төлөөчү системасында бюджеттик эрежелерди жана жол-жоболорду жөнгө салуу боюнча ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген Камсыздандыруу запасын түзүүнүн жана пайдалануунун тартибине ылайык камсыздандыруу запасы деп милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрүн чегерүү боюнча түшкөн каражаттардын эсебинен ММК фондунун бюджетинде финансы каражаттарын резервке алуу түшүнүлөт, алар жыл ичинде жаратылыш кырсыгы, кыйроолор, террордук актылар жана башка өзгөчө кырдаалдарга байланышкан милдеттүү медициналык камсыздандыруу программаларынын финансылык камсыздоосу менен кризистик кырдаалдар келип чыккан учурга, сот органдарынын чечимдери боюнча төлөп берүү зарыл болгондо, ошондой эле республикалык бюджеттен берилүүчү ассигнованиелер өз убагында бөлүнбөй, ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын бюджетинин кирешеси жетишсиз болгондо же милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча пландалган каражаттардын көлөмү түшпөй калган учурга резервке алынат.

ММК фондунун ишмердигин финансылык камсыздоого, ММК фондунун аппаратын жана анын аймактык башкармалыктарын каржылоого 2023-жылы 255 000,0 миң сом каралат. ММК фондунун аппаратын жана анын аймактык башкармалыктарын финансылык каржылоого каралган каражаттын көлөмү 2023-жылы Фонддун жалпы бюджетинин 1,0 % түзөт жана ошого ылайык 2024-жылы жана 2025-жылы аталган чыгашалар 2023-жылдын деңгээлинде каралууда.

ММК фондунун жана анын аймактык башкармалыктарынын административдик чыгашалары 2023-жылга төмөнкү чыгашалар топтору боюнча болжолдонууда:

- эмгек акыга – 179 145,4 миң сом;
- Социалдык фондго чегерүүлөр – 26 680,9 миң сом;
- кызматтык иш сапарларга чыгымдар – 9010,3 миң сом;
- байланыш кызматына – 1 728,1 миң сом;
- ижара акысы – 7 101,0 миң сом;
- транспорттук кызмат көрсөтүүлөр – 5 193,4 миң сом;
- товарларды сатып алууга жана башка кызмат көрсөтүүлөргө - 3 785,3 миң сом;
- мүлктү учурдагы оңдоого кеткен чыгымдар - 2 930,0 миң сом;
- учурдагы чарбалык максаттар үчүн буюмдарды жана материалдарды алуу – 4146,9 миң сом;
- көмүрдү жана отундун башка түрлөрүн сатып алуу - 160,0 миң сом;
- банктардын кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөөгө чыгымдар – 16,0 миң сом;
- коммуналдык кызмат көрсөтүүлөргө – 1 384,7 миң сом;
- имараттар жана курулуштар – 700,0 миң сом;
- машиналар жана жабдуулар – 13 018,0 миң сом.

ММК фондунун 2023-жылга бюджетинде милдеттүү медициналык камсыздандыруу системасын маалыматтык-коммуникациялык камсыздоого, анын ичинде финансылык башкаруу, дарыланып чыккан учурлар боюнча, маалыматтык базасын чыңдоого, медициналык кызматтардын сапатына экспертиза жүргүзүү боюнча, милдеттүү медициналык камсыздандыруунун алкагында камсыздандырылган жарандар боюнча, катталган калк боюнча ж.б. маалыматтык системаларын иштеп чыгуу, ишке киргизүү, коштоп жүрүү боюнча иш-чараларды каржылык камсыздоого 30 000,0 миң сом каралып жатат.

ММК фондунун 2023-жылга бюджетти жана 2024-2025-жылдарга болжолунун долбоорун түзүү Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин талаптарына ылайык жана бюджеттин тең салмактуулук принцибин сактоо менен ишке ашырылды.

2023-жылдын башында каражаттардын калдыгы 2022-жылдын бюджетинде түзүлгөн камсыздандыруу запасынын каражаттарынын эсебинен 295 129,8 миң сом суммасында болжолдонууда

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2023-2024-жылдарга ПРОГРАММАЛЫК БЮДЖЕТИ

Программалык бюджет Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетин пландоо, аткаруу жана көзөмөлдөө каражаты болуп эсептелет, ал кокреттүү программаларга бюджеттен бөлүнгөн каражаттар менен алар боюнча жетишилген жыйынтыктардын ортосундагы байланышты камсыз кылат.

ММК фондунун программалык бюджетти Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-2030-жылдарга калктын ден соолугун сактоо жана саламаттык сактоо системасын өнүктүрүү боюнча «Ден соолугу чың адам – өнүккөн өлкө» программасынын стратегиялык максаттарынын негизинде, саламаттык сактоо жана милдеттүү

медициналык камсыздандыруу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясаттын артыкчылыктарын жана күтүлүүчү жана акыркы натыйжалардын коом үчүн маанилүүлүгүн эске алуу менен иштелип чыккан.

Программалык бюджет бюджеттин саламаттык сактоо системасын өнүктүрүүнүн стратегиялык максаттары жана ММК фондунун жана калкка медициналык жана башка кызматтарды көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарынын ишмердигинин жыйынтыктары менен бир кыйла тыгыз байланышын камсыз кылууга багытталган.

2023-2025-жылдары үй-бүлөлүк медицина институтун андан ары өнүктүрүүнү, медициналык кызмат көрсөтүүлөр системасын реструктуризациялоону, милдеттүү медициналык камсыздандыруу системасынын шартында ишти өркүндөтүүнү, каржылоонун жаңы методдорун киргизүүнү, калктын муктаждыгына негизделген саламаттык сактоо системасын өнүктүрүүнү, жалпы адамзаттык адилеттүүлүк принциптерин, бейтаптар үчүн каржылык кыйынчылыкты төмөндөтүүнү, медициналык жана профилактикалык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жана жеткиликтүүлүгүн жакшыртууну өз ичине камтыган масштабдуу кайра курууларга багытталган реформалар улантылат.

«Саламаттык сактоо» секторунун негизги стратегиялык максаты – республиканын калкын милдеттүү медициналык камсыздандыруу менен толук камтуу, кепилденген социалдык стандарттардын негизинде натыйжалуу, комплекстүү, интеграцияланган саламаттык сактоонун кызмат көрсөтүүлөр системасын түзүү аркылуу калктын ден соолугунун абалын жакшыртуу, ошондой эле ар бир жарандын, үй-бүлөнүн, коомдун, мамлекеттик бийлик жана башкаруу органдарынын ар бир адамдын жана жалпы эле коомдун ден соолугу үчүн жоопкерчилигин жогорулатуу.

Негизги стратегиялык максатка жетүү үчүн, ММК фонду Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен биргеликте стратегиялык тармактык өнүктүрүү багыттарына негизделген төмөнкү негизги милдеттерди аткарат:

- ресурстарды адилеттүү, текши бөлүштүрүүнү жана мамлекеттик милдеттенмелердин тең салмактуулугун камсыз кылуучу саламаттык сактоону каржылоонун туруктуу, натыйжалуу интеграцияланган системасын түзүү;

- саламаттык сактоо уюмдарынын башкаруучулук жана финансылык көз карандысыздыгын чыңдоо, көрсөтүлүүчү медициналык кызматтардын сапаты үчүн алардын жоопкерчилигин жогорулатуу;

- Мамлекеттик кепилдиктер программасы жана амбулаториялык деңгээлде милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча калктын жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу программаларына жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу;

- медициналык-санитардык жардамдын жана башка медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жакшыртуу;

- азыркы медициналык-санитардык жардам көрсөтүү системасын сактап калуу жана оптималдаштыруу;

- медициналык кадрлар менен камсыз кылууну жакшыртуу жана медициналык билим берүүнүн сапатын жогорулатуу;

- саламаттык сактоо системасынын жоопкерчилигин жана ачык-айкындуулугун жогорулатуу;

- саламаттык сактоо системасында медициналык кызматтарды сатып алуучунун жана кызмат көрсөтүүчүнүн функцияларын ажыратууга негизделген рынок механизмдерин жана экономикалык мамилелерди өнүктүрүү.

Күтүлүүчү натыйжалар 2018-2040-жылдары Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында, 2019-2030-жылдарга калктын ден соолугун сактоо жана саламаттык сактоо системасын өнүктүрүү боюнча «Ден соолугу чың адам – өнүккөн өлкө» программасында, «Ден соолук-2020» Кыргыз Республикасынын калкынын ден соолугун сактоонун жана чыңдоонун 2020-жылга чейинки

стратегиясында, Туруктуу өнүктүрүү максаттарында белгиленген артыкчылыктарга жана максаттарга жетүүгө негизделген.

Аталган өнүктүрүү багыттары орто мөөнөттүү мезгилде артыкчылык катары каралат. Алардын негизинде ММК фонду өзүнүн бюджеттик чыгымдар программаларын түзөт.

ММК фондунун программалык бюджетти төмөнкү 4 программаны өзүнө камтыйт:

1. Башкаруу жана администрациялоо.
2. Баштапкы медициналык-санитардык жардам кызматын көрсөтүү.
3. Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан стационардык деңгээлде кызмат көрсөтүү.
4. МКПнын көлөмүнөн тышкары көрсөтүлүүчү медициналык жана башка кызматтарга калктын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу

1-программа. Башкаруу жана администрациялоо.

Программанын максаты: ММК фондун Бирдиктүү төлөөчү катары институционалдык ролун күчөтүү. Бирдиктүү төлөөчү системасында башка программалардын ишке ашырылышына координациялык жана уюштуруучулук таасир этүү.

Орто мөөнөттүү мезгилде программаны ишке ашыруудан күтүлүүчү натыйжалар:

- 1) Камсыздандыруу чыгымдарына иш берүүчү да, жумушчу да катышкан системаны киргизүү.
- 2) Медициналык камсыздандыруунун бирдиктүү уюшулган финансылык моделин киргизүү.
- 3) Тилектештик принцибин сактоо.
- 4) Санариптештирүүнүн алкагында жүргүзүлгөн иштер тууралуу маалымат берүү форматын киргизүү.

ММК фонду бул программанын алкагында 2 бюджеттик чараны аткарууну пландаштырууда:

- борбордук деңгээлде тармакты башкаруу жана администрациялоо – 120 136,3 миң сом;

- региондук деңгээлде администрациялоо – 165 013,7 миң сом;

Бул бюджеттик программаны ишке ашырууга жалпы **285 150,0** миң сом талап кылынат.

Бюджеттик чараларды ишке ашыруу төмөнкүлөрдү болжолдойт:

- базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу системасын түзүү жана бекемдөө;

- Бирдиктүү төлөөчү системасында аларды пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарын консолидациялоо;

- мамлекеттик медициналык камсыздандыруу системасын Кыргыз Республикасынын жарандарына медициналык-санитардык жардам көрсөтүү боюнча Мамлекеттик кепилдиктер программасы менен интеграциялоо;

- медициналык кызматтардын түрлөрү боюнча бирдиктүү акы төлөө ченемдерин иштеп чыгуу жана бекитүү;

2-программа. Баштапкы медициналык-санитардык жардам кызматын көрсөтүү.

Программанын максаттары: Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүнүн деңгээлинде ооруну эрте аныктоо, диагностика, медициналык жана профилактикалык жардам көрсөтүүнүн сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатуу.

Орто мөөнөттүү мезгилде программаны ишке ашыруудан күтүлүүчү натыйжалар жана 2023-жылы 2-программаны ишке ашырууга чыгымдар төмөнкүдөй белгиленет:

1) Республиканын калкынын шашылыш (тез) медициналык жардамга жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 484 068,7 миң сом;

2) Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүнүн деңгээлинде республиканын калкынын базалык медициналык кызматтарга жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 4 127 246,3 миң сом;

3) МКПнын алкагында калкка стоматологиялык жардамдын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу камсыз кылуу – 285 000,0 миң сом;

4) Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү кургак учук менен күрөшүү боюнча медициналык жардамга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу – 27 168,0 миң сом;

5) республиканын калкынын МКП (терминалдык стадиядагы онкологиялык оорулуулар; параноялык шизофрения жана өнөкөт жөөлүү менен ооругандар; ар түрдүү генездеги аффективдүү бузулуулар; талма; бронхиалдык астма) боюнча жеңилдетилген дары-дармекке жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 70 000,0 миң сом;

6) республиканын камсыздандырылган калкынын ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармекке жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 466 770,1 миң сом;

7) калкка МКПдан тышкары көлөмдө акы төлөнүүчү медициналык кызматтарды көрсөтүү – 209 440,2 миң сом;

8) Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан медициналык эмес жана башка кызматтарды көрсөтүү – 293 990,1 миң сом;

9) Ишинин сапатынын максаттуу көрсөткүчтөрүнө жеткендиги үчүн үй-бүлөлүк дарыгерлер топторуна дем берүү аркылуу калкка медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жакшыртуу (Жыйынтыктарга негизделген программанын иш-чаралары) – 389 350,0 миң сом;

10) Эмгек акыны жогорулатуу менен медициналык кызматкерлерди материалдык кызыктыруу – 6 156 867,4

11) Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү уюмдар тарабынан көрсөтүлүүчү адистештирилген психиатриялык жардамдын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 8 064,0 миң сом

Бул бюджеттик программаны ишке ашырууга жалпы **12 517 964,85** миң сом талап кылынат.

3-программа. Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан стационардык деңгээлде кызмат көрсөтүү

Программанын максаттары: МКПнын алкагында стационардык деңгээлде кепилденген медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатуу

Орто мөөнөттүү мезгилде программаны ишке ашыруудан күтүлүүчү натыйжалар жана 2022-жылы 3-программаны ишке ашырууга чыгымдар төмөнкүдөй белгиленет:

1) МКПнын алкагында стационардык деңгээлде республиканын калкынын медициналык кызматтарга жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу – 6 824 946,9 миң сом;

2) Стационардык деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү кургак учук менен күрөшүү боюнча медициналык жардамга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу – 699 084,6 миң сом;

3) Адистештирилген онкологиялык жана гематологиялык жардам көрсөтүүнүн деңгээлинде медициналык кызматтарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу – 294 238,0 миң сом;

- 4) адистештирилген кардиохирургиялык жардам көрсөтүүнүн деңгээлинде медициналык кызматтарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу – 30 000,0 миң сом;
- 5) адистештирилген психиатриялык жардам көрсөтүүнүн деңгээлинде медициналык кызматтарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу – 286 524,7 миң сом;
- 6) калкка Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары акы төлөнүүчү медициналык кызматтарды көрсөтүү – 373 525,0 миң сом;
- 7) Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан медициналык эмес жана башка кызматтарды көрсөтүү – 360 087,5 миң сом;
- 8) Уюмдун ишмердигинин максаттуу сапаттык көрсөткүчтөрүнө жеткендиги үчүн материалдык өбөлгөлөө аркылуу калкка медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жакшыртуу – 3 343 132,6;
- 9) «Ден соолук кербени» долбоору боюнча иш-чаралар – 22 400,0;
- 10) Азия өнүктүрүү банкынын долбоору боюнча иш-чаралар – 19 000,0;
- 11) Дүйнөлүк банктын долбоору боюнча иш-чаралар – 23 000,0.

Бул бюджеттик программаны ишке ашырууга жалпы **12 275 939,0** миң сом талап кылынат.

4-программа. МКПнын көлөмүнөн тышкары көрсөтүлүүчү медициналык жана башка кызматтарга калктын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу

Программанын максаттары: Менчигинин түрүнө карабастан саламаттык сактоо уюмдары тарабынан кеңири спектрдеги кызмат көрсөтүү аркылуу жарандардын канааттангандыгын жогорулатуу.

Орто мөөнөттүү мезгилде программаны ишке ашыруудан күтүлүүчү натыйжалар жана 2022-жылы 4-программаны ишке ашырууга чыгымдар төмөнкүдөй белгиленет:

- 1) Терминалдык стадиядагы өнөкөт бөйрөк жетишсиздиги менен ооруган курч муктаж болгон бейтаптар үчүн жеңилдетилген гемодиализ менен дарылоо мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу - 1 800 000,0 миң сом;
- 2) саламаттык сактоо уюмдарынын каржылык туруктуулугун жана туура иштешин камсыз кылуу (камсыздандыруу запасын түзүү) – 308 043,3 миң сом;
- 3) саламаттык сактоо уюмдарын колдоо, өнүктүрүү жана материалдык - техникалык жабдуу менен камсыз кылуу – 50 000,0 миң сом.

Бул бюджеттик программаны ишке ашырууга жалпы **2 158 043,3** миң сом талап кылынат.

Стационардык деңгээлде саламаттык сактоо уюмдары тарабынан кызмат көрсөтүүлөр программасын ишке ашырууга олуттуу каражат талап кылынат – ММК фондунун жалпы бюджетинин 45,0 % жана баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүү программасына – 45,9 %.

2023-жылы Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышы менен байланышкан ТОБОКЕЛДИКТЕР

2023-жылы ММК фондунун бюджетинин аткарылышына таасирин тийгизүүчү тобокелдиктер үч негизги топко бөлүнөт:

- макроэкономикалык тобокелдиктер;
- укуктук тобокелдиктер;
- бюджет-салык тобокелдиктери.

Макроэкономикалык тобокелдиктерге экономиканын өсүү темпи, инфляциянын деңгээли жана Кыргыз Республикасын экономикалык өнүктүрүүнүн стратегиялык артыкчылыктарынын өзгөрүшү менен байланышкан тобокелдиктер кирет.

Укуктук тобокелдиктерге ММК фондунун бюджетинин кирешесин азайтууга алып келиши мүмкүн болгон, ошондой эле токтоосуз аткарууну талап кылуучу кошумча чыгымдар боюнча милдеттенмелердин келип чыгышы менен байланышкан ченемдик укуктук актылардын кабыл алынышы кирет.

Бюджет-салык тобокелдиктери биринчи кезектеги чыгымдарды каржылоого, анын ичинде Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондун каржылоого каражаттардын жетишсиздигине, ошондой эле товарларды жеткирүүчүлөргө, жумуш, кызмат көрсөтүүчүлөргө мөөнөтү өтүп кеткен кредитордук карыздардын топтолушуна алып келиши мүмкүн болгон Кыргыз Республикасынын бюджеттик системасынын бюджеттерине каражаттардын келип түшүүсүнүн төмөндөшү менен байланышкан.

ММК фондунун бюджетин түзүү булактарынын негизги үлүшү республикалык бюджеттен (80,2% дан ашык) берилүүчү ассигнованиелер экендигин эске алып, республикалык бюджеттин киреше бөлүгү аткарылбаганда ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгү аткарылбай калуу коркунучу келип чыгышы мүмкүн, бул Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын чыгымдарын толук эмес финансылык камсыз кылууга алып келет, бул тиешелүү түрдө калкка көрсөтүлүүчү медициналык жана башка кызматтардын сапатына терс таасирин тийгизиши мүмкүн.

Мындан тышкары, Социалдык фонддун бюджетинде топтолгон Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондуна чегерилген камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча каражаттардын түшүүсүндө жетишсиздик коркунучу бар. Анткени, ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгүн түзүүнүн экинчи маанилүү булагы (13,5%дан ашыгы) жумуш берүүчүлөр жана кызматкерлер тарабынан төлөнүүчү милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрү болуп саналат.

Мамлекеттик органдар менен макулдашуу. *Ушул Мыйзам долбоору макулдашылган:*

- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги;
- Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги;
- Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлиги;
- Кыргыз Республикасынын министрлер кабинетине караштуу Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду.

Киргизилген сунуштар

1) Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 22.09.2022-жылдагы № 13-2/11192 каты менен, төмөнкүлөр белгиленген.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын 2023-жылга республикалык бюджетти жана 2024-2025-жылдарга болжолу жөнүндө» мыйзам долбоорунун негизинде «2631 Мамлекеттик сектордун башка бөлүмдөрүнө учурдагы гранттар» чыгаша статьясы боюнча, Милдеттуу медициналык камсыздандыруу фондуна трансферттер 2023-жылга 21 932 004,5 миң сом, 2024-жылга 22 305 399,8 миң сом жана 2025-жылга 22 360 424,0 миң сом каралды. Бул суммалардын ичинде ПОР программасынын негизинде келип тушө турган каражаттардын эсебинен 2023-жылга 389 350, 0 миң сом (кредит — 55600,0 миң сом, грант 333750,0 миң сом), 2024-жылга гранттын эсебинен 543 440,0 миң сом жана 2025-жылга гранттын эсебинен 380 000,0 миң сом бюджеттик ассигнованиелер каралды.

Ошол себептен Мыйзам долбоорунун биринчи бренесиндеги «26 847 72,1» деген цифраларды «27 237 097,1» деген цифраларга алмаштыруу зарыл.

Мыйзам долбоордун 6-берененин 1-бөлүгүндөгү 2023-жылга «21 542 629,5», 2024-жылга «21 762 959,8» жана 2025-жылга «21 980 423,0» деген цифраларды 2023-жылга «21 932 004,5», 2024-жылга «22 305 399,8» жана 2025-жылга «22 360 424,0» деген цифраларга алмаштыруу керек. Мындан тышкары 6-берененин 2-бөлүгүнүн үчүнчү жана төртүнчү абзацтарындагы «2023 жана 2024» жылдык көрсөтмөлөрдү «2024 жана 2025» жылдарга алмаштыруу зарыл.

Мындан тышкары Мыйзам Долбоорунун тиркемелерин республикалык бюджеттен каралган жогоруда көрсөтүлгөн ассигнованиелердин көлөмүнө ылайык келтирүү керек.

Мыйзам долбоорунун 12-беренесинин 2-бөлүгүндөгү «эсептик көрсөткүчтүн отуздан кем эмес» деген создордү «отурга чейинки эсептик көрсөткүчтөр» деген сөздөргө алмаштыруу талапка ылайык.

13-берененин 2-бөлүгү төмөнкүдөй баяндалсын.

«Милдетүү медициналык камсыздандыруу фондунун жана Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын эсептериндеги пайдаланылбаган каражаттардын калдыктары (республикалык бюджеттен ассигнованиелерден тышкары (трансферттер) кезектеги бюджеттик жылга которулат».

Ушул Мыйзам долбоорду кайра иштеп чыгууда жогорудагы көрсөтүлгөн сунуштарды толугу менен эске алуу зарыл.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин сунуштары эске алынды.

2) Кыргыз Республикасынын Экономика жана Коммерция министрлигинин 09.03.2022 жылдагы № 11-1/12539 каты менен, төмөнкүлөр белгиленген.

Мыйзам долбоорундагы 2 жана 4-тиркемелерде болжолдуу көрсөткүчтөрдү акыркы эсептөөдөгү катаны четтетүү зарыл.

Ошондой эле, Мыйзам долбоорунун түшүндүрмө катында мурунку жылдык кирешеге салыштырмалуу өсүш үчүн пайыздык эсептөөлөр туура белгиленүүгө тийиш.

Мындан тышкары, Мыйзам долбооруна түшүндүрмө катта 2023-2025-жылдарга Фонддун бюджетинин киреше бөлүгүндө ММК фондунун башка кирешелери боюнча болжолдуу көрсөткүчтөрдү эсептөөгө байланыштуу таблицадагы катаны четтетүүнү зарыл.

Кыргыз Республикасынын экономика жана коммерция министрлигинин сунуштары эске алынды.

3) Кыргыз Республикасынын Экономика жана Коммерция министрлигинин 14.09.2022 гжылдагы № 05-2/9652 каты менен, төмөнкүлөр белгиленген.

Түшүндүрмө каттын биринчи абзацында "47" цифрасын "43" цифрасына алмаштырууну сунуштайбыз, анткени жарандардын ден соолукту коргоого жана медициналык камсыздандырууга укугу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 43-беренесинде бекитилген.

«Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 25-беренесинин ченемдерин эске алуу менен долбоордун негиздеме маалымкатында долбоордун катышуучу болуп саналган, мыйзамда белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдерге ылайыктуулугу жөнүндө, ошондой эле коомдук талкуулоонун натыйжалары жөнүндө маалыматтарды чагылдырууну сунуштайбыз.

Маалымат иретинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 17-августундагы № 277-р буйругуна ылайык, тажрыйбалык (пилоттук) пайдалануу режиминде Ченемдик укуктук актылардын долбоорлорун коомдук талкуулоонун Бирдиктүү порталы иштей баштагандыгын белгилейбиз (<http://koomtalkuu.gov.kg>).

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн аталган буйругунун 6-пункту менен ченем жаратуучу субъекттерге иштелип жаткан ченемдик укуктук актылардын долбоорлорун бирдиктүү порталда жайгаштырууну камсыз кылуу сунушталган.

Ввиду чего, представленный проект Закона предлагаем разместить на Едином портале, и в справке-обосновании к проекту указать итоговую информацию, в соответствии с требованиями статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики».

Ошондуктан, сунушталган мыйзам долбоорун бирдиктүү порталга жайгаштырууну жана «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин талаптарына ылайык жыйынтыктоочу маалыматты көрсөтүүнү сунуштайбыз.

Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин сунуштары жарым-жартылай эске алынды.

Түшүндүрмө каттын биринчи абзацындагы "47" цифрасы "43" цифрасына алмаштырылды

Мыйзам долбоору ченемдик укуктук актылардын долбоорлорун коомдук талкуулоонун бирдиктүү порталына жайгаштырылган (<http://koomtalkuu.gov.kg>) өткөрүлгөн коомдук талкуунун жыйынтыктары негиздеменин маалымкатында чагылдырылат.

4) Кыргыз Республикасынын министрлер кабинетине караштуу Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун 14.09.2022-жылдагы №3-9/3761 каты менен сын-пикирлерсиз жана сунуштарсыз берилген.

Министр

Г.М. Баатырова